

Vuk'uzenzele

Produced by: Government Communication & Information System (GCIS)

English/Sepedi

September 2021 Edition 1

How to apply for the R350 grant

More Matshediso

If you do not have an income and are between the ages of 18 and 60, you can apply for the Special Coronavirus Disease (COVID-19) Social Relief of Distress (SRD) Grant.

Government has reintroduced the SRD Grant of R350 per month to help qualifying applicants who have no financial support, to survive the continued hardships brought about by the COVID-19 pandemic.

The initial SRD Grant, which was discontinued on 30 April, had a positive impact on successful applicants' lives, says Social Development Minister Lindiwe Zulu.

GOVERNMENT REINTRODUCES THE SRD GRANT to assist citizens who are struggling financially during the COVID-19 pandemic.

Cont. page 2

To read Vuk'uzenzele download the GOVAPP on:

Search for SA Government on Google playstore or appstore

CONTACT US

Vuk'uzenzele

@VukuzenzeleNews

Website: www.gcis.gov.za

Email: vukuzenzele@gcis.gov.za

www.vukuzenzele.gov.za

Tel: (+27) 12 473 0353

Tshedimosetso House:

1035 cnr Frances Baard and Festival streets, Hatfield, Pretoria, 0083

FREE COPY NOT FOR SALE

Go aga setšhaba sa go hloka go Thopša ga Mmušo

Ditheeletšo tše di bego di beakanyeditšwe tša Komisiene ya Boahlodi ya Dinyakišišo yeo e bego e nyakišiša go Thopša ga Mmušo di sa tšwa go fela moragonyana, matšatši a go feta 1 000 mola bohlatse bja hlatse ya mathomo bo kwewago.

Le ge modulasetulo wa komišene, Motlatša Moahlodi Gomang ka Nna Raymond Zondo a rile go ka nna gwa hlokega gore dihlatse tše mmalwa tša tlaleletšo di fe bohlatse, mošomo wa komišene bjale o šaletšwe ke kgato ye tee pele o ka phethwa.

Ye ke phihlelelo ye bohlokwa ya go re batametša kahlolong mabapi le ye nngwe ya ditiragalo tše di hlotšego tshenyoye kgolo historing ya temokrasi ya rena.

Le pele Moahlodi Zondo a iša dikhwetšo le ditigelo tša gagwe go Mopresidente, ka moka re ka dumela gore mošomo wa komišene o bile wo bohlokwa kudu.

Nakong ya mengwaga ye meraro, re kwele bohlatse bja go hlaloša ditiro tša bomenemene bja go tsenelela. Re kwele ka ga ditiro tše di hlotšego bohodu bja dibilione tša diranta tša tšehele ya setšhaba. Re kwele ka mo dihlongwa tše ntši tša setšhaba le dikhamphani tša mmušo di ilego tša dirwa ka boomo gore di fokole.

Pontšho ya mohuta, bogolo le botebo bja go thopša ga mmušo ga se ya dirwa

ka morago ga mabati ao a tswaletšwego, eupša e dirilwe ka kgašo ya naga ka bophara.

Go dumelela Mafrika Borwa ka moka go latela ditshepetšo tša khomišene, go thušitše gore setšhaba se be le tshepo go temokrasi ya rena ka tsela yeo e hlohleletšago go direla dilo pepeneneng le go se khutiše selo.

Naga e kolota bohle bao ba kgathilego tema mošomong wa komišene ditebogo; go tloga go bao ba dirilego diphuruphutšo, ba nyakišiša gomme ba kgoboketša tshedimošo ye ntši; go fihla go dihlatse tše ntši tše di ilego tša paka le go fa bohlatse; go fihla go boraditaba bao ba begilego ditshepetšo ka botshepegi; go fihla le go boramolao bao ba thušitšego go hlagiša bohlatse.

Re kolota sekoloto sa ditebogo le go batho ba bangwe ba bantši, ba bangwe ba bona re sa dutše re sa ba tsebe le lehono, bao ditiro tša bona di hueditšego tlhamo ya komišene le mathomong. Ba ke batho bao ba utolotšego ditiro tše di gononelwago tša bosenyi, bao ba ilego ba ema ba tiile, bao ilego ba bula melomo, le bao ba ilego ba hlama masolo – mmogo a pele ga setšhaba le a ka morago mo batho ba sa ba bonego – go emiša go thopša ga mmušo. Malebo go bona ka gore bjale re bolela ka go thopša ga mmušo bjalo ka tiragalo ye e fetilego.

Go thopša ga mmušo ga se

gwa iphediša. Go fedišitšwe ke ditiro tša go kopanywa tša Mafrika Borwa a go fapafapana ka ditsela tše ntši, bao ba šomago mafelong a go fapafapana go bušetša seriti sa molaotheo wa rena wa temokrasi. Go tla tšwa go rena ka moka go netefatša gore ditiro tša mohuta wo ga di dumelelwe go ipušeletša.

Mengwageng ye meraro ye e fetilego, re tšere dikgato tše mmalwa tše bohlokwa go lwantšha bomenemene le go thopša ga mmušo. Re be re aga lefsa ka tlhokomelo ye kgolo ditheo tša go swana le Bolaodi bja Bosetšhaba bja Botšhotšhiši (NPA), Tirelo ya Sefhodisa ya Afrika Borwa (SAPS), Tirelo ya Metšhelo ya Afrika Borwa (SARS) le tše dingwe.

Re beakantše dikarolo tše mpšha ditheong, bjalo ka go hloma Kantoro ya Bolaodi bja Dinyakišišo ka setheong sa NPA go tšhotšhiša melato ya maemo a godimo a bomenemene, le Kantoro ya Melato ya go Ikgetha ya setheo sa Yuniti ya Dinyakišišo tša go Ikgetha (SIU) go gata mohlala le go buša matlotlo a mmušo ao a utswitšwego.

Re fetotše boetapele bja dikgwebo tše mmalwa tša mmušo (di-SOE) tše bohlokwa, gomme ra thoma tshepetšo ya go bušetša ditshelete le tshepetšo ya tšona sekeng. Re gare re šomana le mmotlolo wo mofsa wa di-SOE wo o tlogo hlohleletša go direla dilo pepeneneng, go tšea mairakabelo le go di tšwetša pele.

Bogolo bja mošomo wo bo tšwela pele. Go na le mafelo moo tšwelopele e sepetšego ka go nanya kudu go feta ka mo re bego re holofetše, gomme bjale mafelo ao a hwetša šedi ya tlaleletšo.

Dikhwetšo le ditigelo tša komišene ntle le pelaelo di tla maatlafatša maitapišo a.

Re letetše gore komišene e hlathe a mangwe a mafokodi a ditshepetšo, a go kgontšha go thopša ga mmušo. Se se tla re maatlafatša go tšwela pele go tšea dikgato tša phošollo.

Mola re ka re nako ya go thopša ga mmušo e fedile, ga se ra fenywa bomenemene.

Boradia le bomenemene di sa ikepetše gomme di tsheneletše lekaleng la mmušo le la praebete.

Le ge e ka no se be mae-mong a go lekana le a go thopša ga mmušo, ditiro tše bjalo tša bosenyi di ama naga ya rena ga mpe, di dira gore dihlongwa tša rena di fokole le go palediša Mafrika Borwa go fihlelela ditirelo tše ntši tša motheo.

Bomenemene e tla no dula e le maitshwaro a mabe ka dinako tšohle, eupša bo sehlogo le go feta ge bo dirwa le ka gare ga leuba la go tla le masetlapelo a go ama maphelo a batho. Motho o bolela fa ka ditiragalo tša go leša dihlong tša bomenemene tše re di bonego ngwaga wo o fetilego mabapi le theko ya dithoto le ditirelo tše di bego di nyakega ntweng ya rena kgahlanong le leuba la COVID-19.

Re šomile ka potlako go emiša bomenemene bja

mohuta wo, go hwetša batho bao ba amegago, le go tšea magato kgahlanong le bona.

Se ke bohlatse bja boikgafo bja rena go tumula bomenemene.

Re matlafaditše melao ya Matlotlo a mmušo, le go hlama senthara ya ditheo tše di ikemego tša phethagatšo ya molao gomme ra katoša le mošomo wa Yuniti ya Dinyakišišo tša go Ikgetha (SIU) gore e nyakišiše dikgononelo ka moka tša bomenemene bja go amana le COVID-19.

Se sengwe seo e lego mathomo se direga ka nageng ke gore re phatlaladitše dintlha tša dikonteraka tša ditheko ka moka tša go amana le COVID-19 mo inthaneteng, go ralala le dihlongwa ka moka tša mmušo.

Tshenyoye go thopša ga mmušo go e hlotšego nageng ya rena ke ye e tseneletšego. Ditlamorago tša yona di tla phela le rena mengwaga ye mentši ye e tlogo.

Eupša re thomile go šoma mmogo go lokiša dilo. Re thomile go aga lefsa le go bušetša dilo sekeng.

Re ka letela gore dipelo tša Komisiene ya Zondo di maatlafatše ka mo go tseneletšego maitapišo a. Di tla re fa monyetla wa go ikhutša matšatši a go thopša ga mmušo nako ye telele.

Mošomo wo montši o sa le pele, gomme re sa tlo lebana le ditlhlhlo tše ntši. Eupša re tseleng ya go aga setšhaba sa go hloka bošula bja go thopša ga mmušo le bomenemene. **1**

Thuša gore batho ba se ipolaye

Allison Cooper

Ke batho ba bantšhi ba go hloko-fala ka lebaka la go ipolaya go feta ba go hloko-fala ka lebaka la HIV, malaria, kankere ya matswele, dikgaruru le ba go bolawa ke batho ba bangwe e se ka maikemišetšo.

Se ke go ya ka dipalopalo tša moragorago tša Setheo sa Lefase sa Maphelo (WHO), tšeo di laetšago gore batho ba go feta 700 000 ba a ipolaya ngwaga ka ngwaga – seo se rago gore motho o tee go tšwa mahung a 100 ke wo a ipolailego, gomme ye ke kelo ye e hlalošago gore e ka ba motho o tee yo a hloko-falago mo metsotswaneng ye mengwe le ye mengwe ye 40.

“Re ka se hlokomologe – gape ga se ra swanela go hlokomologa – batho ge ba ipolaya,” go re’alo Ngaka

Tedros Adhanom Ghebreyesus, Molaodipharephare wa WHO.

“Tiragalo ye nngwe le ye nngwe ke masetlapelo. Nepo ya rena thibelong ya boipolai e bohlokwa le go feta ga bjale, kudukudu morago ga dikgwedi tše ntši re phela le Leuba la Bolwetši bja *Coronavirus*, leo le tlišitšego dikgonagalo tše ntši tša boipolai – tša go lahlegelwa ke mošomo, tša kgatelelo ya monagano ya go sepelelana le ditšhelete, le maemo a bjale moo motho a sa swanelago go batamelana le batho ba bangwe – ao re sa ikhwetšago ka gare ga ona le gona bjale,” a tlaleletša ka go re’alo.

Letšatši la Lefase la Thibelo ya go Ipolaya

Letšatši la Lefase la Thibelo ya go Ipolaya le thakgotšwe ke Mokgatlo wa Boditšhabatšhaba wa Thibelo ya go Ipolaya (IASP) ka la 10 Lewedi 2003.

Le nepile go thibela go ipolaya ga batho le maitshwaro a go laetša maikemišetšo a go ipolaya, go fokotša ditlamorago tša go ipolaya, le go hlama kopano ya dirutegi, baprofešenale ba tša maphelelo a monagano, bašomi ba thušo le go thoba matswalo, baithaopi le batho bao ba fetilego ditiragalong tša go ipolaya.

Go ya ka Sehlopha sa Afrika Borwa sa go Šomana le Matshwenyego le Kgatelelo ya Monagano (SADAG), tšatši ka tšatši go rekotwa ditiragalo tše 23 tša go ipolaya, le tše dingwe tše 230 tša maitekelo a go ipolaya ka Afrika Borwa.

“Go boledišana ka ditiragalo tša go ipolaya e sa le seila se segolo setšhabeng sa rena – ga go na yo a ratago go bolela ka tšona; ga go na yo a tsebago gore a thome kae ge a nyaka go bolela ka tšona, gomme batswadi ga ba nyake go boledišana

le bana ka tšona, ka ge ba tšhoga gore ba ka ba fa ‘dikgopolo’. Le ge go le bjalo, ke bothata bjo bogolo, gomme re bona bona se ka megala yeo e oketšegago tšatši ka tšatši yeo re e amogelago,” go re’alo Cassey Chambers, Molaodi wa Ditshepetšo wa SADAG.

“Ge batho ba bantši ba ka tseba ka go ipolaya, gomme ba tseba gore ba ka hweletša bjang motho yo mongwe thušo nako e sa dumela, seo se ka thuša go fokotša kelo ya bao ba ipolayago,” a re’alo.

Dika tšeo di ka laetšago gore motho o nyaka go ipolaya:

- Go bolela ka go fediša bo-phelo bja gagwe, go hwa goba go ipolaya.
- Takatšo ye kgolo ya go hwa goba go dula a bolela ka lehu le go hwa.
- Go fana ka dithoto tša gagwe tša go bitša.
- Dika tša kgatelelo ya

monagano, bjalo ka go fetogafetoga ga maikutlo, go felelwa ke kholofelo, go ba bodutwana, go hloka takatšo ya dijo, go se robale botse, le go lahlegelwa ke kgahlego ditirong tša gagwe tša setlwaedi.

- Ge motho a enwa goba a šomiša diokobatši tše ntši kudu.
- Go fa taetšo ye e sego ya thwii ya gore a ka se be gona ka moso, goba go laela ka tsela ye e sego ya thwii.
- Go fetoga ga maitshwaro ka tsela ye e belatšago.
- Ge a dira dipeakanyo go feleletša dilo tše a bego a se a di fetša. **U**

Ge e ba wena goba motho yo mongwe yo o mo tsebago o hloka thušo, leletša mogala wa thušo le go thoba matswalo mabapi le boipolai wa SADAG wo o šomago bošego le mosegare go 0800 567 567.

Anyone **35 years and older** can register for their **FREE COVID-19** vaccination

Registering to get vaccinated is easy!

Send the word **REGISTER** to 060 012 3456 on Whatsapp
Internet access or data required

OR

Dial *134*832*IDNumber#
No ID Number? Just dial *134*832#
FREE on all South African Mobile Networks

OR

Search EVDS South Africa online or go to: <https://vaccine.enroll.health.gov.za>
Any device with Internet Access

OR

Register by calling 0800 029 999
Monday - Friday: 7am to 8pm
Saturday, Sunday and public holidays: 8am to 6pm
Toll free on all South African Mobile Networks

You will need the following information when registering:

- Your identification number (Passport, Asylum seeker number, RSA ID or refugee number)
- The location where you want to be vaccinated (home or work)
- If you are a member of a medical aid you will need your medical aid provider name and your medical aid number

You will receive an SMS with the details of your vaccination date and site after registering

Don't delay. Register today!

